

Ministrstvo za javno upravo
Direktorat za javno naročanje
Generalni direktor
g. Sašo Matas
Tržaška cesta 21
1000 Ljubljana

gp.mju@gov.si

Naš znak: 0049-0024/2023-1

Datum: 6.10.2023

Zadeva: Javno naročanje inženirskih storitev in gradenj:
- **Predlog za rešitev problematike pomanjkanja referenc na področju inženirskih storitev - uvedba pomočnikov**

Spoštovani g. Matas,

v praksi se pojavlja, da je vedno manj podjetij in kadrov z ustreznimi referencami, ki bi lahko kandidirali na javnih razpisih na področju inženirskih storitev in gradenj. Zaradi sistema javnega naročanja in s tem povezanim načinom dokazovanja referenc je v praksi onemogočeno pridobivanje referenc s področja projektiranja, gradnje in nadzora nad gradnjo širšemu krogu posameznikov. To je pereč problem, za katerega je nujno najti rešitev.

Posledice navedenega so namreč naslednje:

- staranje strokovnjakov z ustreznimi referencami in posledično oženje te skupine zaradi odhodov v pokoj (»usihanje« referenc in na dolgi rok celo »izumrtje« referenc),
- oviranje kariernega razvoja mladih inženirjev; mlajši pooblaščen inženirji in vodje del na nekaterih področjih (npr. infrastruktura) sploh ne morejo pridobiti referenc, ki bi bile priznane v sistemu javnega naročanja; zato je njihov karierni razvoj počasnejši, kot je njihovo dejansko pridobivanje ustreznih kompetenc in praktičnih izkušenj,
- neperspektivnost poklica pooblaščen inženir in vodja del za mlade; dolgoročno to vodi v premajhno število pooblaščenih inženirjev in vodij del (»izumrtje« poklica),
- monopol in druge anomalije na trgu,
- slabši položaj domačih ponudnikov,
- posledično nižanje konkurenčnosti domačega gospodarstva.

V izogib zgoraj navedenega predlagamo investitorjem (javnim naročnikom) uvedbo novega sistema referenc, ki pa mora:

- biti zanesljiv za investitorja (reference morajo izkazovati dejanske kompetence ponudnika),
- omogočati vstop novih pooblaščenih inženirjev in vodij del na trg in jim omogočiti postopno rast,
- preprečevati poslovna tveganja na strani ponudnikov,
- ne sme spodbujati izkrivljenega prikazovanja vlog pri izvedenih poslih,
- mora omogočiti različne načine pridobivanja referenc in
- ga je mogoče aplicirati takoj in uporabiti tudi za nazaj (za že pridobljene reference).

Gradbena zakonodaja sicer ne predvideva pomočnikov (vodij projektiranja, vodij nadzora, vodij gradnje, pooblaščenih strokovnjakov odgovornih za izdelavo posameznega načrta (vodij načrtov*), nadzornikov del*, vodij del*, vendar pa je mogoče v obliki zahteve po evidentiranem in dokazanem sodelovanju pri izdelavi projektne dokumentacije, izvajanju gradnje in nadzoru nad gradnjo takšne posameznike prepoznati kot aktivne v vlogi pomočnikov vodij projektiranja, vodij nadzora, vodij gradnje, pooblaščenih strokovnjakov odgovornih za izdelavo posameznega načrta (vodij načrtov*), nadzornikov del* in vodij del*. Z možnostjo uporabe takšnih referenc oziroma tovrstnim sodelovanjem in pridobivanjem praktičnih izkušenj bi se omogočil dostop do referenc predvsem mlajšim posameznikom, s čimer bi se lahko povečala konkurenčnost in nabor potencialnih ponudnikov v posameznem javnem naročilu. Pri tem pa pomočnik ne bi bila oseba, ki bi nadomeščala odgovorno osebo (pooblaščenega strokovnjaka, vodjo del) v primeru njene odsotnosti in prevzemala njeno odgovornost (zakonsko, poklicno, pogodbeno...), ampak bi šlo za opravljanje del in izvajanje nalog pod vodstvom ali mentorstvom odgovorne osebe (pridobivanje izkušenj in s tem referenc).

**Vodja načrta, nadzornik del (tudi nadzornik del posamezne stroke) in vodja del (tudi vodja posameznih del) so izrazi, ki so se ob odsotnosti poimenovanja teh funkcij v Gradbenem zakonu (GZ-1) uveljavili v praksi in so uporabljeni tudi v Pravilih stroke IZS za izdelavo projektne dokumentacije.*

Investitorjem (javnim naročnikom) predlagamo, da pri določanju pogojev za sodelovanje, ki se vežejo na strokovno usposobljenost kadra, če je primerno glede na posamezen predmet javnega naročila, upoštevajo tudi, da z namenom spodbujanja konkurence z zahtevanimi referencami zagotovijo dovolj širok krog usposobljenih odgovornih oseb, ki sodelujejo v predmetnem javnem naročilu.

Investitor (javni naročnik) naj pri oblikovanju pogojev za sodelovanje, ki se vežejo na strokovno usposobljenost, omogoči tudi priznavanje referenc t.im. nominiranim in v dokumentaciji projekta evidentiranim sodelavcem – pomočnikom (po posameznih strokah in po funkciji), vendar pa mora biti nominacija potrjena s strani investitorjev.

Za možnost uveljavljanja oziroma omogočanja pridobivanja tovrstnih referenc bi morali biti izpolnjeni naslednji pogoji:

- pomočnik bi bil lahko pri projektiranju imenovan za funkciji vodje projektiranja ali pooblaščenega strokovnjaka odgovornega za izdelavo posameznega načrta (vodje načrta*), pri gradnji za funkciji vodje gradnje in vodje del*, pri nadzoru nad gradnjo za funkciji vodje nadzora in nadzornika del*,
- na posamezni funkciji istega projekta bi lahko bil imenovan največ en pomočnik,
- imenovanje bi moralo biti evidentno in sledljivo, pisno bi ga moral potrditi investitor,
- pomočnika bi se imenovalo in potrjevalo takoj ob začetku projektiranja, gradnje oziroma nadzora oziroma najkasneje v 15 ih dneh od podpisa pogodbe (pri gradnji lahko od uvedbe v delo); kasnejša nominacija ni več dopustna,
- delo in vloga pomočnika bi morala biti dokazljiva in razvidna iz projektne in druge dokumentacije, ki nastaja v času izvajanja referenčnega dela (zapisniki in druga dokumentacija, s katero se dokaže aktivno vlogo pomočnika),
- pomočnik bi lahko bila samo oseba, ki bi prav tako kot odgovorna oseba izpolnjevala pogoje za pooblaščenega inženirja oziroma vodjo del in bila hkrati iz iste stroke kot pooblaščen inženir oziroma vodja del na funkciji, imeti bi morala tudi aktiven status pooblaščenega inženirja oziroma vodje del,
- pomočnik ne bi prevzemal odgovornosti po GZ-1 ali ZAID (odgovornost ohranja imenovani vodja projektiranja, vodja nadzora, vodja gradnje, pooblaščen strokovnjak odgovoren za izdelavo posameznega načrta (vodja načrta*), nadzornik del*, vodja del*),
- pomočnik nima uradne funkcije nasproti investitorju, upravnim organom in inšpekcijam,

- funkcija pomočnika pomeni stalno aktivno vlogo ves čas izvajanja naloge, nikakor pa ne nadomeščanja vodje projektiranja, vodje nadzora, vodje gradnje, pooblaščenega strokovnjaka odgovornega za izdelavo posameznega načrta (vodje načrta*), nadzornika del*, vodje del*.

Pomočnik, ki bi izpolnjeval vse pogoje za imenovanje na eno od funkcij v skladu z gradbeno zakonodajo, bi na ta način torej pridobil ustrezne izkušnje, na podlagi katerih bi lahko v naslednjih postopkih oddaj javnih naročil izkazoval usposobljenost za izvajanje naročila. Podjetja pa bi prepoznala stimulatívno vlogo sistema pri uvajanju in usposabljanju mlajšega kadra.

Predlaga se, da se na obrazcih projektne in druge dokumentacije predvidi tudi vpis imenovanega pomočnika, po potrebi se lahko v dokumentacijo doda pisno imenovanje, ki ga je izdal investitor.

Z uvedbo pomočnikov se investitorjem gradenj svetuje, da zahtevane reference v (javnih) naročilih oblikujejo tako, da bodo lahko kot ustrezen kader nominirani tudi pomočniki.

Pripravili smo nekaj konkretnih primerov predlogov za oblikovanje referenc, ki jih najdete v prilogi.

Vljudno vas prosimo, da z našim predlogom seznanite javne naročnike, ki naročajo inženirske storitve in gradnje.

Z lepimi pozdravi,

Predsednik Inženirske zbornice Slovenije
mag. Črtomir Remec

V vednost:

- arhiv IZS
- MJU, mag. Urška Skok Klima, Maja Marinček
- MNVP, Direktorat za prostor in graditev
- ZAPS
- GZS-ZGIGM
- GZS-ZSIN

PREDLOG ZA REŠITEV PROBLEMATIKE POMANJKANJA REFERENC NA PODROČJU INŽENIRSKIH STORITEV - Uvedba pomočnikov

V praksi se pojavlja, da je vedno manj podjetij in kadrov z ustreznimi referencami, ki bi lahko kandidirali na javni razpisih. Zaradi sistema javnega naročanja in s tem povezanim načinom dokazovanja referenc je v praksi onemogočeno pridobivanje referenc s področja projektiranja, gradnje in nadzora nad gradnjo širšemu krogu posameznikov.

Posledice navedenega so naslednje:

- staranje strokovnjakov z ustreznimi referencami in posledično ožjenje te skupine zaradi odhodov v pokoj («usihanje» referenc in na dolgi rok celo »izumrtje« referenc),
- oviranje kariernega razvoja mladih inženirjev; mlajši pooblaščen inženirji in vodje del na nekaterih področjih (npr. infrastruktura) sploh ne morejo pridobiti referenc, ki bi bile priznane v sistemu javnega naročanja; zato je njihov karierni razvoj počasnejši, kot je njihovo dejansko pridobivanje ustreznih kompetenc in praktičnih izkušenj,
- neperspektivnost poklica pooblaščen inženir in vodja del za mlade; dolgoročno to vodi v premajhno število pooblaščenih inženirjev in vodij del («izumrtje» poklica),
- monopol in druge anomalije na trgu,
- slabši položaj domačih ponudnikov,
- posledično nižanje konkurenčnosti domačega gospodarstva.

V izogib zgoraj navedenega predlagamo investitorjem uvedbo novega sistema referenc, ki pa mora:

- biti zanesljiv za investitorja (reference morajo izkazovati dejanske kompetence ponudnika),
- omogočati vstop novih pooblaščenih inženirjev in vodij del na trg in jim omogočiti postopno rast,
- preprečevati poslovna tveganja na strani ponudnikov,
- ne sme spodbujati izkrivljenega prikazovanja vlog pri izvedenih poslih,
- mora omogočiti različne načine pridobivanja referenc in
- ga je mogoče aplicirati takoj in uporabiti tudi za nazaj (za že pridobljene reference).

Gradbena zakonodaja sicer ne predvideva pomočnikov (vodij projektiranja, vodij nadzora, vodij gradnje, pooblaščenih strokovnjakov odgovornih za izdelavo posameznega načrta (vodij načrtov*), nadzornikov del*, vodij del*, vendar pa je mogoče v obliki zahteve po evidentiranem in dokazanem sodelovanju pri izdelavi projektne dokumentacije, izvajanju gradnje in nadzoru nad gradnjo takšne posameznike prepoznati kot aktivne v vlogi pomočnikov vodij projektiranja, vodij nadzora, vodij gradnje, pooblaščenih strokovnjakov odgovornih za izdelavo posameznega načrta (vodij načrtov*), nadzornikov del* in vodij del*. Z možnostjo uporabe takšnih referenc oziroma tovrstnim sodelovanjem in pridobivanjem praktičnih izkušenj bi se omogočil dostop do referenc predvsem mlajšim posameznikom, s čimer bi se lahko povečala konkurenčnost in nabor potencialnih ponudnikov v posameznem javnem naročilu. Pri tem pa pomočnik ne bi bila oseba, ki bi nadomeščala odgovorno osebo (pooblaščenega strokovnjaka, vodjo del) v primeru njene odsotnosti in prevzemala njeno odgovornost (zakonsko, poklicno, pogodbeno...), ampak bi šlo za opravljanje del in izvajanje nalog pod vodstvom ali mentorstvom odgovorne osebe (pridobivanje izkušenj in s tem referenc).

Investitorjem predlagamo, da pri določanju pogojev za sodelovanje, ki se vežejo na strokovno usposobljenost kadra, če je primerno glede na posamezen predmet javnega naročila, upoštevajo tudi, da z namenom spodbujanja konkurence z zahtevanimi referencami zagotovijo dovolj širok krog usposobljenih odgovornih oseb, ki sodelujejo v predmetnem javnem naročilu.

Investitor naj pri oblikovanju pogojev za sodelovanje, ki se vežejo na strokovno usposobljenost, omogoči tudi priznavanje referenc t.im. nominiranim in v dokumentaciji projekta evidentiranim sodelavcem - pomočnikom (po posameznih strokah in po funkciji), vendar pa mora biti nominacija potrjena s strani investitorjev.

Za možnost uveljavljanja oziroma omogočanja pridobivanja tovrstnih referenc bi morali biti izpolnjeni naslednji pogoji:

- pomočnik bi bil lahko pri projektiranju imenovan za funkciji vodje projektiranja ali pooblaščenega strokovnjaka odgovornega za izdelavo posameznega načrta (vodje načrta*), pri gradnji za funkciji vodje gradnje in vodje del*, pri nadzoru nad gradnjo za funkciji vodje nadzora in nadzornika del*,
- na posamezni funkciji istega projekta bi lahko bil imenovan največ en pomočnik,
- imenovanje bi moralo biti evidentno in sledljivo, pisno bi ga moral potrditi investitor,
- pomočnika bi se imenovalo in potrjevalo takoj ob začetku projektiranja, gradnje oziroma nadzora oziroma najkasneje v 15 ih dneh od podpisa pogodbe (pri gradnji lahko od uvedbe v delo); kasnejša nominacija ni več dopustna,
- delo in vloga pomočnika bi morala biti dokazljiva in razvidna iz projektne in druge dokumentacije, ki nastaja v času izvajanja referenčnega dela (zapisniki in druga dokumentacija, s katero se dokaže aktivno vlogo pomočnika),
- pomočnik bi lahko bila samo oseba, ki bi prav tako kot odgovorna oseba izpolnjevala pogoje za pooblaščenega inženirja oziroma vodjo del in bila hkrati iz iste stroke kot pooblaščen inženir oziroma vodja del na funkciji, imeti bi morala tudi aktiven status pooblaščenega inženirja oziroma vodje del,
- pomočnik ne bi prevzemal odgovornosti po GZ-1 ali ZAID (odgovornost ohranja imenovani vodja projektiranja, vodja nadzora, vodja gradnje, pooblaščen strokovnjak odgovoren za izdelavo posameznega načrta (vodja načrta*), nadzornik del*, vodja del*),
- pomočnik nima uradne funkcije nasproti investitorju, upravnim organom in inšpekcijam,
- funkcija pomočnika pomeni stalno aktivno vlogo ves čas izvajanja naloge, nikakor pa ne nadomeščanja vodje projektiranja, vodje nadzora, vodje gradnje, pooblaščenega strokovnjaka odgovornega za izdelavo posameznega načrta (vodje načrta*), nadzornika del*, vodje del*.

Pomočnik, ki bi izpolnjeval vse pogoje za imenovanje na eno od funkcij v skladu z gradbeno zakonodajo, bi na ta način torej pridobil ustrezne izkušnje, na podlagi katerih bi lahko v naslednjih postopkih oddaj javnih naročil izkazoval usposobljenost za izvajanje naročila. Podjetja pa bi prepoznala stimulatívno vlogo sistema pri uvajanju in usposabljanju mlajšega kadra.

Predlaga se, da se na obrazcih projektne in druge dokumentacije predvidi tudi vpis imenovanega pomočnika, po potrebi se lahko v dokumentacijo doda pisno imenovanje, ki ga je izdal investitor.

Z uvedbo pomočnikov se investitorjem gradenj svetuje, da zahtevane reference v (javnih) naročilih oblikujejo tako, da bodo lahko kot ustrezen kader nominirani tudi pomočniki.

Primeri predlogov za oblikovanje referenc:

Pomočnik vodje projektiranja mora biti pooblaščen inženir:

- pisno imenovan s strani odgovorne osebe gospodarskega subjekta, ki je prevzel projektiranje, in potrjen s strani investitorja ob začetku projektiranja oziroma najkasneje v 15 ih dneh od sklenitve pogodbe (kasnejša nominacija ni več dopustna),

- aktivno sodeluje pri vodenju izdelave projektne dokumentacije, skrbi za celovitost in usklajenost njenih delov,
- aktivno sodeluje pri izvajanju koordinacije pooblaščenih in drugih strokovnjakov,
- sodeluje pri izdelavi DGD in PZI dokumentacije ves čas projektiranja.

Pomočnik pooblaščenega strokovnjaka odgovornega za izdelavo posameznega načrta (vodje načrta*) mora biti pooblaščen inženir:

- pisno imenovan s strani odgovorne osebe gospodarskega subjekta, ki je prevzel projektiranje oz. izdelavo posameznega načrta in potrjen s strani investitorja ob začetku projektiranja oziroma najkasneje v 15 ih dneh od sklenitve pogodbe (kasnejša nominacija ni več dopustna),
- aktivno sodeluje pri vodenju izdelave posameznega načrta projektne dokumentacije,
- aktivno sodeluje na koordinacijah pooblaščenih in drugih strokovnjakov,
- sodeluje pri izdelavi PZI načrta ves čas projektiranja.

Pomočnik vodje nadzora mora biti pooblaščen inženir ali nadzorni inženir s pooblastilom za zahtevnost objekta, ki je najmanj enaka zahtevnosti objekta, za katerega se imenuje pomočnik:

- pisno imenovan s strani odgovorne osebe gospodarskega subjekta, ki bo izvajala nadzor, in potrjen s strani investitorja ob začetku izvajanja nadzora oziroma najkasneje v 15-ih dneh od sklenitve pogodbe (kasnejša nominacija ni več dopustna),
- aktivno sodeluje pri nadzoru nad gradnjo objekta po posameznih strokah in funkciji,
- aktivno sodeluje pri vodenju nadzora in izvajanju koordinacije pooblaščenih in drugih strokovnjakov,
- sodeluje v vseh fazah nadzora skladno z nalogami, ki so opredeljene v zakonodaji o graditvi objektov.

Pomočnik vodje gradnje mora biti pooblaščen inženir ali vodja del s pooblastilom za zahtevnost objekta, ki je najmanj enaka zahtevnosti objekta, za katerega se imenuje pomočnik:

- pisno imenovan s strani odgovorne osebe gospodarskega subjekta, ki bo izvajala gradnjo, in potrjen s strani investitorja ob začetku izvajanja gradnje (uvedbe izvajalca v delo) oziroma najkasneje v 15ih dneh od uvedbe v delo (kasnejša nominacija ni več dopustna),
- aktivno sodeluje pri vodenju del na objektu po posameznih strokah in funkciji,
- aktivno sodeluje pri vodenju gradnje in izvajanju koordinacije pooblaščenih in drugih strokovnjakov ,
- sodeluje v vseh fazah vodenja gradnje/vodenja del skladno z nalogami, ki so opredeljene v zakonodaji o graditvi objektov.

**Vodja načrta, nadzornik del (tudi nadzornik del posamezne stroke) in vodja del (tudi vodja posameznih del) so izrazi, ki so se ob odsotnosti poimenovanja teh funkcij v Gradbenem zakonu (GZ-1) uveljavili v praksi in so uporabljeni tudi v Pravilih stroke IZS za izdelavo projektne dokumentacije.*